

Kultur- og likestillingsdepartementet
v/Medie- og kunstavdelingen

10.10..2024

Sendes via departementets hjemmeside

Forslag til ny forskrift om Fond for lyd og bilde

Vi viser til departementets høringsbrev 31.07.2024, hvor ovennevnte forslag sendes på høring. Norske Dansekunstner - forbundet for dansere, koreografer og pedagoger (NoDa) gir med dette sine merknader til forslaget.

1. Innledning

Norske Dansekunstnere organiserer om lag 930 dansekunstnere og er et nasjonalt fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Våre medlemmer har et profesjonelt virke av sammensatt karakter, med bred individuell egenart. Vi representerer utøvende og skapende kunstnere både i det ikke-institusjonaliserte scenekunstheltet, samt ved de private og offentlige teaterinstitusjonene. Vi representerer også dansepedagoger i videregående skole, Kulturskolen og ved private danseskoler. Flertallet av våre medlemmer virker og skaper innenfor det såkalte frie, prosjektbaserte scenekunstheltet.

NoDa er i hovedsak finansiert gjennom medlemskontingent og mottar ingen støtte over statsbudsjettet. NoDa jobber for å fremme og ivareta medlemmenes kunstneriske, faglige og økonomiske rettigheter og interesser.

Som for andre kunstnergrupper, utgjør kollektive vederlagsmidler og andre tildelinger en svært viktig del av den totale kunstnerøkonomien for NoDa's medlemmer. Forslaget om å fjerne bo- og virkekravet i dagens forskrift vil potensielt ha svært alvorlige konsekvenser for våre medlemmer. NoDa er derfor opptatt av at den nye forskriften ikke gjør større endringer i dagens ordning enn det som er strengt nødvendig, og videre at forskriften i størst mulig grad gir veiledning til vurderingen av fremtidige tildelinger fra fondet.

2. Merknader til forslaget

NoDas merknader knytter seg til departementets forslag om å endre bo- og virkekravet i dagens forskrift § 2. Forslaget baserer seg på en av anbefalingene fra prof. Ole-Andreas Rognstad i hans utredning fra september 2020.

NoDa sier seg ikke uenige om prof. Rognstads konklusjon på dette punktet. Imidlertid ønsker vi at departementet gir mer konkret veiledning når det gjelder ivaretagelsen av vederlagets kulturpolitiske side.

NoDa merker seg i den sammenheng uttalelsen fra EU-domstolens generaladvokat i den såkalte Amazon-saken, som det også er vist til i utredningen. Generaladvokaten uttaler her at «*en plikt til likebehandling ikke nødvendigvis forutsetter at innenlandske og utenlandske opphavere kompenseres i samme omfang, men de bør ha lik tilgang til ordningen*».¹

Rognstad uttaler i sin utredning (s. 7) at man, selv om bo- og virkekravet fjernes, kan ha «*kriterier som innebærer at bare rettighetshavere som potensielt får verkene privatkopiert i Norge, får tilgang til ordningen*», og videre at «*[d] kulturpolitiske hensynene som begrunner ordningen må også kunne varetas innenfor rammen av den*».

Departementet uttaler at det støtter Rognstads vurderinger også på dette punktet. Det vises her særlig til høringsnotatet s. 6, hvor departementet uttaler:

«Departementet er enig i dette, og legger til grunn at det vil være anledning til å oppstille tildelingskriterier som gjør at ordningen ivaretar norske, kulturpolitiske mål. Slike kriterier kan i praksis medføre en viss forskjellsbehandling av norske og utenlandske søkere, så lenge de kulturpolitiske målene som begrunner kriteriene tilsier at forskjellsbehandlingen må anses som saklig begrunnet. Dersom den praktiske forskjellsbehandlingen er saklig begrunnet, vil ordningen ikke være i strid med EØS-avtalen art. 4.»

NoDa har vanskelig for å forstå hva man rent praktisk skal kunne utlede av dette, både med hensyn til utformingen av retningslinjer for tildeling og den konkrete tildelingen fra fondet.

Den foreslåtte forskriften (bl. a. § 6 «Tildelingskriterier») gir ingen konkret veiledning i så måte. Departementet viser imidlertid, i forlengelsen av ovennevnte, til *fondets innretning*, og uttaler om dette:

«Departementet mener det er krevende å innføre treffsikre kriterier som spisser tildelingene fra fondet mot søkere som bidrar til å oppfylle norske kulturpolitiske mål, som ikke er i strid med EØS-avtalen, uten å endre ordningens innretning og praksis på et helt grunnleggende nivå. Fond for lyd og bilde kulturpolitiske formål er meget vidt: Fondet skal «fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor dans, scene og film», jf. § 1. Det er ikke lagt vekt på noen spesielle kulturpolitiske mål knyttet til smale kunstuttrykk, språk eller tradisjonsuttrykk. Dette reflekteres i dagens praksis, der en solid andel av tilskuddsmottakerne har engelsk som prosjektspråk og/eller opererer utenfor det som normalt anses som smale kulturuttrykk.»

¹ Generaladvokat Mengozzi i sak c-521/11 (Amazon) avsnitt 80.

Og videre:

«Det vil medføre vesentlige endringer i fondets innretning dersom det skal etableres tilskuddskriterier som legger vekt på kulturpolitiske mål. Departementets vurdering er at Fond for lyd og bilde i dag fungerer godt og i tråd med formålet. Eventuelle kriterier som spisser ordningen mot søkere som ivaretar f.eks. norsk språk og kulturarv, vil dessuten måtte balanseres mot den EØS-rettslige forpliktelsen som ligger i ordningens formål som kompensasjonsordning for privatkopiering. Videre er fondets ordninger svært ulike, og departementet mener det er en styrke at fondet er fleksibelt og kan ivareta bredden av sin målgruppe uten å måtte endre forskriften. Departementet mener, etter en helhetsvurdering, at det ikke er hensiktsmessig å ta inn kriterier knyttet til kulturpolitiske mål som lovlig spisser ordningen mot norske kulturuttrykk. Departementet mener for øvrig at det er hensiktsmessig å se an konsekvensene av endringen av bo- og virkekravet før det vurderes om åpningen for andre EØS-borgere bør medføre ytterligere endringer i tildelingskriteriene.»

Videre til dette foreslår departementet å opprettholde bestemmelsen om geografisk virkeområde (foreslått § 6 bokstav e), og uttaler i den sammenheng:

«Etter departementets syn bør bestemmelsen fortsatt forstås i tråd med sitt opprinnelige formål, som er å hindre at en for stor andel av midlene tilfaller noen få, tett lokaliserte miljøer.»

NoDa vil sterkt understreke den kulturpolitiske effekten det har hatt og vil i ha i økende grad for NoDa og rettighetshaverne innen det segmentet NoDa arbeider av at det gjennom lov om kollektiv forvaltning er etablert et prinsipp om individuell fordeling av opphavsrettsvederlag. Dette har som direkte konsekvens at særlig de «smalere» kulturuttrykkene innen dans får tilført langt mindre midler, både direkte gjennom individuelle og kollektive tildelinger (som stipend) og indirekte ved at NoDa og tilsvarende organisasjoner får en mindre andel av vederlagsmidlene for å kunne arbeide kulturpolitisk på feltet. Poenget i denne sammenheng, er at det vil gi en ytterligere belastning for dansefeltet om en vesentlig andel av også vederlagsmidlene som forvaltes av Fond for lyd og bilde ikke lenger skal tildeles rettighetshavere med tilknytning til Norge. I det minste, bør det i størst mulig grad fremstå som sikkert og forutberegnelig hvordan Fond for lyd og bilde skal disponere over sine vederlagsmidler.

Med henvisning til ovenstående oppfordrer NoDa departementet til å angi konkret hvilke kulturpolitiske kriterier som kan legges til grunn ved håndhevingen av den nye forskriften, herunder i hvilken grad Fond for lyd og bilde kan ta kulturpolitiske hensyn til fordel for norske rettighetshavere ved tildelingen av vederlag.

For dansekunsten vil vi oppfordre til at fondet gis mulighet, innenfor rammene av EØS- avtalen, til å ta kulturpolitiske hensyn som sikrer en tilknytning til Norge, men tolke dette i vid forstand i tråd med et EØS perspektiv. Vi har vanskelig for å se hvordan midler som går til kunstnere, uten tilknytning til Norge, skal bidra til å nå nasjonale kulturpolitiske mål. Et grunntanke i den norske kulturpolitikken er

at kunst og kultur skal bidra til å danne, forme og styrke fellesskap og samfunnsstrukturen rundt oss. Da må vel kunsten være tilgjengelig i vårt samfunn? For scenekunstens del, et kunstuttrykk som i størst grad skjer via live-fremføring, oppfordrer vi til å se på mulighet for å kunne stilles krav til planlagte visninger i Norge.

Oslo 10.10.2024

Live Rosenvinge
Forbundsleder

